

b) Külföldi irodalom:

Anonymus: Die Aufforstung im Flugsandgebiete von Deliblat. — Oesterreichische Forst- u. Jagdzeitung, Jahrg. 1903. (Bd. XXI.), Seite 57—58.

Röll, Julius: Beiträge zur Laubmoosflora von Herkulesbad in Süd-ungarn. — Hedwigia, Jahrg. 1902. (Bd. XLI.), Seite 215—218.

Sajó, K.: Nützlichkeit der Ameisen. — Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten. Jahrg. 1902. (Bd. XII.), Seite 215—218.

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növénytani szakosztálynak 1903. április 1-seji (XCIII.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Lengyel Béla »A Hypenantron fragrans Balb. új lelőhelyéről« értekezvén, fölemlíti, hogy 1903. márczius 25-én résztvett a Simonkai Lajos tanár vezetésével rendezett botanikai kiránduláson és ez alkalommal a bánhidai »Turul«-hegyen csinos májmohot talált, mely első megtekintésre *Grimaldia barbifrons*-nak látszott, azonban pontosabb vizsgálatok és különösen Simonkai beható tanulmányozása után kiderült, hogy *Hypenantron fragrans* Balb. és mint ilyen hazánkra egészen új adatot, és mennyiben a hazai májmohokkal foglalkozó botanikusok munkáiban (se Limprichnél, se Simonkainál, se Borbásnál, se Hazslinszky összefoglaló munkájában) nincsen fölemlítve.

Főbb társnevei: *Marchantia fragrans* Balb. 1805, *Fimbriaria fragrans* Nees ab. Esenbeck és *Hypenantron fragrans* Balb. s. n. *Marchantia*. Különbözik a *Grimaldia* génusztól abban, hogy a *Grimaldia*-génusz fajain a termős vaczkok széle hasábos, ellenben a *Hypenantron*-génusz vaczka épszelű, azonkívül a *Hypenantron*-génusz antheridiumai szórványosan vannak a lomb felső lapján, míg a *Grimaldia*-génusznál az antheridium-fészkek a lomb fonákán fordulnak elő. Dumortier: »Hepaticae Europae (1874) munkájában *Fimbriaria fragrans*-nak nevezi (pg. 158), ugyane név alatt fordul elő az irodalomban még sok helyen, de a génusz neve *Fimbriaria* nem lehet, mert még Corda előtt (1829),

Jussieu már régebben nevezett el egy génuszt *Fimbriaria*-nak a virágos növények sorából, melyet manapság a *Malpighia*-félék családjába soroznak. Ezért a génusz helyes neve *Hypenantron*, úgy a hogy azt Engler-Prantl *Natürliche Pflanzenfamilien*-jében is találhatjuk (91/92, Liefg. p. 33, f. C. S. F. H). Van ezen növénynek még egy másik leírása szép és tökéletes rajzzal, *Marchantia fragrans* Balb. név alatt Wallroth: *Annus botanicus*-ában (1815 p. 129. Tab. VI. fig. 9.).

Dumortier azt mondja, hogy Helvetiában és Itáliában fordul elő leginkább, de Nees ab Esenbeck, Gottsche, Cohn és mások a *Hypenantron* vagy *Fimbriaria fragrans*-ról mint nagyon ritka növényről emlékeznek meg.

Komárom-megyében Alsó-Galla község és a Turul-hegy közötti mészközlák repedéseiben sötét televényen találtuk és pedig a bánhidai »Turul«-emlék közelében leginkább napos helyeken, egészen kifejlődött termő receptaculum-okkal.

A *Hypenantron*-génuszból hazánkra eddig csak egy kétes adatunk volt. Limpricht találta a *Fimbriaria pilosa* (Wahl.)-t a Magas-Tátrában a Lengyel-Nyereg északi lejtőjén, de csak meddő állapotban, mely körülmény a meghatározás pontosságát és megbízhatóságát meglehetősen megnehezíti; a *Hypenantron fragrans* Balb. pedig ezek után hazánkra nézve egészen új adat.

2. Lengyel Béla »A budapesti egyetemi növénytani intézetnek Anisits Juan Dániel ajándékozta paraguayi fák« czimen bemutatta gazdag sorozatát ama fatörzseknek, melyek a nevezett egyetem xylogiai

gyűjteményét tetemesen gyarapították. Előadó az egyes érdekesebb fajokat megfelelő magyarító észrevételekkel kísérte; végül az ajándékozóknak, Anisits hazánkfának életrajzi adatairól emlékezett meg, a ki mint okleveles gyógyszerész került Assuncionba és ott azóta tanári hivatása mellett utazásai közben tanulmányozza és gyűjti az odavaló növényeket, nem feledkezvén meg ezalatt hazájának tudományos intézeteiről sem.

3. Augustin Béla »A porzók felnyílási mechanizmusa a Solanaceae-családban« című előadása során fölemlíti, hogy a *Capsicum annuum* és az *Alopra Belladonna*-fajok virágaiban az antherák választó falának a külső része nagyon széles. A nyitó réteg kifejtette erő nem lenne elég arra, hogy az antherák falát azon helyen felszakítsa; ezért a választófalak külső részében átalakulás megyen végbe, a mennyiben az epidermis alatt fekvő sejtréteg egészen megtelek calciumoxalatkristályokkal, melyek a választófalak szövetségében is megjelennek. A porzók érése idejében e kristályok eltűnnek, az epidermis alatt fekvő sejtréteg — mely egészen tele volt kristályokkal — elpusztul és a nyitó réteg felszakítja az antherákat.

4. Ernyey Jozsef »Növényntai bibliographiánk szláv adatai« ezimen tartott előadást. Hivatkozással arra, hogy a szláv, nevezetesen: cseh, lengyel és tót könyvészeti adatok az eddigi bibliographiai közlések nyomán nehezen állíthatók össze, a szerző privátim revideálta a nevezett irodalmakat. Elősorolja a legrégebb cseh-tót füveskönyveket és a cseh folyóiratokat, melyekben hazai tárgyú botanikai közlések találhatóak. Ilyenek: Kolinsky 1553. évi kézirata, Bartholomeides 1798. évi, Budán megjelent tót természetrajza, a nagyszombati tót herbár 1793-ból. Cseh folyóiratok közül: a Časopis Českeho Múzeum 1827-től kezdve, a Matica Slovenská kiadványai, Pohlady és Sbornik. Lengyel folyóiratok közül: a krakói tud. Akadémia jelentései: Rozprawy i Sprawozdania és Sprawozdanie Komysyji fizyograficznej, melyekből mintegy 80 a hazai könyvészetben eddig ismeretlen adat található. A gyűjtést Ernyey folytatja, főleg a cseh adatok kiegyesítését végezt.

5. Fialowski Lajos: »A Hoffmann-Wagner-féle Növényntasz bemutatása.«

Fialowski ismerteti és méltatja a Természettudományi Társulat könyvkiadó vállalatának egyik utóbbi kötete gyanánt megjelent művet, mely nemcsak tetemesen van átdolgozva a hazai viszonyoknak megfelelően, de azonkívül a jellemző benszülött magyar növényekről készült színes képek három táblán vannak a műhöz csatolva.

6. Istvánffi Gyula »Adatok a szőlőgyökéromlásának ismeretéhez« című előadásában Istvánffi rövid áttekintést nyújt a szőlőgyökér romlását okozó gombákról és azután összefoglalja idevágó vizsgálatait. Behatóan tárgyalja a *Dematophora* (vagy *Rosellinia*) *neatrix* és *D. glomerata* fejlődését és utal arra, hogy ez a két faj Magyarországon rendkívül közönséges a szőlőkben. Eddig ugyanis azt hitték, hogy csak nekány helyen fordulnak elő. Kiemeli továbbá, hogy a *D. glomerata* nem ragaszkodik kizáróan a homokos talajhoz, mint azt eddig leírták, hanem kötött talajban is közönséges. Bemutatja a gomba fejlődésére vonatkozó vizsgálatait, tisztázza tenyészetekben nyert eddig ismeretlen conidiumtartó-képzését és belátóan ismerteti az oltványiskolákban tapasztalt nagy pusztításait. Ezért nem lehet eléggé ajánlani az oltványiskolák gondos ellenőrzését. A bemutatott színes képek a gyökérpénészekről szenvedő tőkék felismerését nagyon megkönnyítik és az előadó dolgozatának emlékeitei gyanánt az »Ampelologiai Intézet Közleményei«-ben fognak kiadatni. Bemutatja továbbá a gyökérpusztító gyanánt megjelenő *Hypholoma fasciculare*-t, mely sárgásbarna zsinóros rhizomorpha-jával pusztítja a szőlő földalatti részét és az élő szőlő tőkékén termi bokros sereges kalapjait. Ha ehhez hozzávésszük még az Istvánffi által más alkalommal már gyökérpusztító gyanánt bemutatott *Ithyphallus impudicus*-t, Magyarországon már két egészen új gyökérpusztító szőlőellen-ség vált ismeretessé.

7. Istvánffi Gyula. »A szürke rothadás (Botrytis cinerea) sclerotiumai szőlőbogyókon« című előadásában vizsgálatait a *Botrytis cinerea* sclerotiumainak fejlődését illetőleg. Két éven át folytatott vizsgálatai révén meggyőződött arról, hogy a sclerotiumok az érő szőlőfürtök bogyóin, valamint az érődő — le nem szedett — hajtásokon is kifejlődnek. Ilyen módon a lehulló beteg, sclerotiumokat viselő bogyók

is hozzájárulnak a *Botrytis cinerea* (szürke rothadás) elterjesztéséhez. A bogyókon fejlődő sclerotiumok nagyon hasonlítanak a fekete-rothadás (*Guignardia Bidwellii*) okozta bántalom bizonyos fejlődési állapotához és ezt az esetleges összetévesztés lehetősége miatt előadó különösen kiemeli. A hasonlatosság annál nagyobb, mivel a bogyókon termelt sclerotiumokba *Verticillium*-fajok fészkelik be magukat és az ilyen esetek nagyon emlékeztetnek a black-rot conidiosus állapotára. I s t v á n f f i előadását sok természet után festett képpel kísérte és jelezte, hogy dolgozata az »Ampelológiai Intézet Közleményei«-ben fog megjelenni. Az itt tárgyalt vizsgálatok gyakorlati szőlősgazdáinkat annál is inkább érdeklik, miután egy némileg hasonló esettől eltekintve, melyet legújabban Ausztráliában figyeltek meg, az irodalomban a sclerotiumok ilyenemű megjelenése leírva még nem volt.

8. J á v o r k a Sándor »Néhány növény újabb termőhelyéről« tartott előadásában bemutatással kapcsolatosan körülbelül 30 gyérebben előforduló növénynek újabb lelőhelyét ismertette, a melyek részben Selmezbánya, részben Esztergom környé-

kéről, részben pedig Hunyad-megye közepe tájáról valók.

9. S z a b ó Zoltán »*Phyllosticta sabalicola* nov. spec.« ezímen közölte, hogy a budapesti tud.-egyetemi botanikai kert pálmaházában a *Sabal Blackburnianum* Glarb. pálmafajon él egy saprophyt gomba, mely a Fungi imperfecti körébe tartozik. Közel esik a *Ph. pelurello* és *Phoma Sabaleos*-hoz, de spórákban és előfordulási módban eltér ezektől. Pyknidium subepidermialis, spórái mikroszporák (13—14 μ).

10. S c h i l b e r s z k y Károly szakosztályi jegyző jelenti, hogy H o l l ó s László-nak a »Növénytani Közlemények« ez évi első füzetében a hazai szarvasgombák elterjedését (térképpel) tárgyaló dolgozatából 200 darab különnyomat készült, melyet a Társulat titkársága a földművelésügyi m. kir. miniszterhez terjesztett föl, az erdészeti szakközegek között való szétosztás végett.

Végül a jegyző előterjesztésére a szakosztály elhatározta, hogy a pünkösdi ünnepek folyamán a botanikai tanulmányi kirándulást Selmezbánya vidékére tervezi és a további teendőkkel a jegyzőt megbízza.